

UZASADNIENIE

(w zakresie pkt 1 wyroku)

Decyzją z dnia 19 marca 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że B. G., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek K. L. Biuro (...), (...), (...), od dnia 13 marca 2020 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu, negując rzeczywiste wykonywanie umowy zlecenia. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że płatnik składek zgłosił zleceniobiorcę po obowiązującym terminie tj. 3 września 2020 r., a w niedługim okresie od przekazania przez płatnika dokumentu zgłoszeniowego (...) złożono wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym przez (...) 19 dla umów cywilnoprawnych. W ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych umowa zlecenia zawarta 28 lutego 2020 r., której realizacja miała nastąpić od 13 marca 2020 r., nie stanowi podstawy do uznania, że B. G. wykonywał pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz płatnika składek. Poza dokumentacją kadrowo – płacową nie zostały złożone żadne dokumenty potwierdzające wykonywanie pracy w ramach umowy zlecenia przez B. G..

/decyzja k.41 – 44 akt ZUS/

W dniu 19 kwietnia 2021 r. płatnik składek złożył odwołanie od ww. decyzji w którym wskazał, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego. Skarżący podniósł, że zawarcie przedmiotowej umowy wynikało z potrzeb płatnika, a co więcej, swoboda działalności gospodarczej pozwala mu na zatrudnienie dowolnie wybranej przez siebie osoby. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji. /decyzja k.3 – 5/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.35 – 37/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek K. L. prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług księgowych oraz wytwarzaniu wyrobów rękodzielniczych. W ramach prowadzonej działalności płatnik zatrudnia pracowników zarówno na podstawie umowy o pracę (pracownika na stanowisku księgowej), jak i na podstawie umów cywilno-prawnych (najbliższych członków rodziny – dzieci oraz żonę, ewentualnie studentów do 26 roku życia).

/okoliczności bezsporne, wykaz k.53, zeznania wnioskodawcy min.00:04:17 – 00:32:57 rozprawy z dnia 11 maja 2022 r., płyta CD k.49/

Zainteresowany B. G. jest teściem K. L., od 7 lat pobiera świadczenie emerytalne. W swojej karierze pracował wyłącznie jako kierowca samochodów ciężarowych.

/okoliczności bezsporne, zeznania zainteresowanego min.00:33:16 – 00:41:52 rozprawy z dnia 11 maja 2022 r., płyta CD k.49/

Z treści umowy nazwanej przez strony umową zlecenia nr (...) datowanej na dzień 28 lutego 2020 r. wynika, że płatnik składek miał powierzyć B. G., jako kierowcy, wykonanie usług transportowych. Termin rozpoczęcia zlecenia ustalono na dzień 13 marca 2020 r. W treści umowy wskazano, że za wykonanie powyższych prac zleceniobiorca otrzyma po ich wykonaniu wynagrodzenie w wysokości 2 400,00 zł.

/umowa zlecenia k.16 – 17 akt ZUS/

K. L. po obowiązującym terminie tj. 3 września 2020 r. zgłosił B. G., jako zleceniobiorcę do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych i wypadkowego od 13 marca 2020 r. Płatnik składek przekazał

za B. G. imienne raporty miesięczne, w których wykazał podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, za marzec 2020 r. w wysokości 0,00 zł, za kwiecień 2020 r. w wysokości 0,00 zł, za maj 2020 r. w wysokości 840,00 zł, za okres od czerwca do października 2020 r. w wysokości 0,00 zł, za listopad, grudzień 2020 r. oraz styczeń 2021 r. w wysokości 2400,00 zł. oraz za luty 2021 r. w wysokości 0,00 zł. Raporty za okres od marca 2020 r. do lipca 2020 r. płatnik składek przekazał po obowiązującym terminie.

/okoliczności bezsporne/

W niedługim okresie od przekazania przez płatnika dokumentu zgłoszeniowego (...), złożono wnioski o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...)19 dla umów cywilnoprawnych.

/okoliczność bezsporna/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty, zawarte w aktach sprawy. Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawcy i zainteresowanemu w części, w której wskazywali oni na realność zawartej pomiędzy nimi umowy zlecenia, gdyż nie znajdują one żadnego poparcia w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Przede wszystkim podkreślić należy, że z okoliczności niniejszej sprawy może wynikać, że sporządzony przez strony dokument w postaci umowy zlecenia mógł być antydatowany, gdyż zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i przedłożenie dokumentów rozliczeniowych nastąpiło ze znacznym uchybieniem terminu ustawowego. Może być to niezrozumiałe o tyle, że wnioskodawca jest osobą prowadząca biuro księgowo, a tym samym z całą pewnością posiada wiedzę o terminach przewidzianych przez obowiązujące przepisy prawa (dokumentacja zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych powinna zostać złożona w marcu 2020 r.). Wskazać przy tym, trzeba, że zarówno wnioskodawca, jak i zainteresowany nie potrafili wskazać żadnej realnej przyczyny, która miałaby skutkować tak znacznym opóźnieniem w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń i rozliczeń z ZUS. Całokształt okoliczności faktycznych wskazuje zatem, że zgłoszenie zainteresowanego do ubezpieczeń dopiero we wrześniu 2020 r. miało na celu uzyskania świadczenia postojowego. Fakt formalnego sporządzenia wskazanej wyżej dokumentacji miał na celu skonstruowanie okoliczności faktycznych świadczących o pozostawianiu ubezpieczonego w stosunku zlecenia z firmą płatnika, a w konsekwencji o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu tej umowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 1009) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są m.in. osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami".

Okres podlegania obowiązkowi ubezpieczenia został określony w art. 13 cyt. ustawy i w przypadku zleceniobiorców następuje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (pkt. 2).

Według art. 36 ust. 1, 2 i 4 cyt. ustawy każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Zgłoszenia dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 374), świadczenie postojowe przysługuje osobie wykonującej umowę agencyjną,

umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło, zwane dalej "umową cywilnoprawną".

Świadczenie postojowe przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności, odpowiednio przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna. (ust. 3 art. 15zq).

Na podstawie art. 15zq ust. 5 pkt 1 ww. ustawy, osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje jeżeli:

1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020 r.

2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;

3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

Umowa zlecenia została zdefiniowana w art. 734 § 1 k.c., zgodnie z którym przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Z mocy art. 750 k.c. przepisy o zleceniu stosuje się odpowiednio do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami.

W rozpoznawanej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował ważność umowy zlecenia zawartej pomiędzy odwołującym się płatnikiem K. L. , a B. G.. Organ rentowy stanął na stanowisku, że podpisanie umowy zlecenia i zgłoszenie z tego tytułu do ubezpieczeń społecznych było czynnościami pozornymi mającymi na celu jedynie uzyskanie tytułu do ubezpieczeń społecznych w celu korzystania z wypłaty świadczenia postojowego.

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii, należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę, że w przedmiocie stosowania przepisów prawa cywilnego przy rozstrzyganiu sporów na tle ważności czynności prawnych stanowiących tytuł objęcia ubezpieczeniami społecznymi ukształtowało się bogate orzecznictwo sądowe. W licznych orzeczeniach dotyczących umów o pracę jako podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym podkreślano, że umowa jest zawarta dla pozor, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., sygn. II UK 321/04, opubl. OSNP 2006 nr 11-12, poz. 190; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2007 r., sygn. II UK 56/07, LEX nr 376433/. Natomiast o czynności prawnej sprzecznej z ustawą lub mającej na celu obejście ustawy można mówić tylko wtedy, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie ma na celu obejścia prawa dokonanie czynności prawnej dla osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005 nr 15, poz. 235; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007 r., I UK 302/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 110; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., II UK 334/07, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 321/.

Podobnie ma się rzecz z innymi umowami, będącymi tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, także umowami zlecenia i umowami o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu. Nie jest, więc, sprzeczne z prawem ani nie stanowi jego obejścia, jak również nie narusza zasad współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 k.c. dokonanie zgłoszenia do obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń społecznych z tytułu tego rodzaju

umowy, równolegle realizowanej z własną pozarolniczą działalnością i skorzystanie z przewidzianej przepisami ustawy systemowej możliwości wyboru najkorzystniejszego dla wnioskodawcy tytułu podlegania tym ubezpieczeniom. Rzecz jednakże w tym, że nie samo sporządzenie umowy zlecenia, lecz dopiero faktyczne wykonywanie usług na jej podstawie stwarza obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz możliwość wyboru tego tytułu ubezpieczenia w myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Podleganie ubezpieczeniom społecznym wynika bowiem z prawdziwego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia stosownej umowy, a dokument w postaci umowy nie jest niepodważalnym dowodem na to, że osoby podpisujące go, jako strony, faktycznie złożyły niewadliwe oświadczenie woli o treści zapisanej w tym dokumencie. Jeśli zatem strony zawarły tego rodzaju umowę dla pozorów, to czynność prawna dotknięta wadą oświadczenia woli, o jakiej traktuje art. 83 § 1 zdanie 1 k.c., jako bezwzględnie nieważna, nie kreuje żadnego stosunku cywilnoprawnego i nie rodzi jakichkolwiek skutków z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2008 r., I UK 402/07 OSNP 2009 nr 21-22, poz. 297; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2007 r., II UK 56/07, LEX nr 376433; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r., sygn. I UK 43/10, LEX nr 619658/.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zebrany w sprawie materiał dowodowy i poczynione na jego podstawie ustalenia faktyczne uzasadniają twierdzenie, że zakwestionowana przez ZUS umowa zlecenia została zawarta dla pozorów, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z niej wynikających. W ocenie Sądu, umowa została zawarta, jedynie celem umożliwienia uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych, w tym wypadku umożliwienia skorzystania ze świadczenia postojowego. Umowa taka z mocy art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. jest nieważna.

Z tytułu zawartej umowy zlecenia od 13 marca 2020 r. zainteresowany został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych dopiero w dniu tj. 3 września 2020 r. tj. znacznie po upływie 7-dniowego ustawowego terminu. Po upływie ustawowego terminu złożono również za zainteresowanego dokumenty rozliczeniowe za okres od marca 2020 r. do lipca 2020 r. Biorąc pod uwagę powyżej opisane okoliczności, bez wątpienia strony umowy zlecenia miały świadomość tego, że tytuł do ubezpieczeń społecznych, w związku z umową zlecenia, pozwoli na uzyskanie świadczenia postojowego za każdego zatrudnionego pracownika.

Wskazać w tym miejscu należy na brak racjonalności podjętych przez płatnika składek działań, przedsiębiorcy działającego na wolnym rynku, co do faktu zatrudnienia wnioskodawcy. Celem racjonalnego pracodawcy jest, bowiem, osiągnięcie zysku z działalności gospodarczej, dochodów finansowych, by mieć się z czego utrzymywać i żeby firma funkcjonowała oraz mogła się rozwijać. W ocenie Sądu, z uwagi na trwającą w rozpatrywanym okresie pandemię koronawirusa, u płatnika z całą pewnością nie zaistniała potrzeba zatrudnienia pracownika na stanowisku kierowcy. Skarżący nie przedłożył żadnych dowodów, wskazujących na faktyczne wykonywanie przez zainteresowanego spornej umowy zlecenia (art. 6 k.c.). Nie tylko płatnik nie miał potrzeby zatrudniania pracownika ale też ubezpieczony nie potrzebował takiego zatrudnienia jako kilkuletni emeryt, posiadający środki na utrzymanie. Także brak racjonalnego wyjaśnienia powodów zarejestrowania w ZUS pracownika po okresie ponad sześciu miesięcy przez pracodawcę będącym biurem rachunkowym a więc obeznanym z tymi obowiązkami, jednoznacznie wskazuje na pozorność zawartej umowy.

Po analizie zgromadzonego materiału dowodowego, Sąd Okręgowy uznał, że zawarcie przez strony umowy zlecenia było czynnością pozorną, którą z mocy art. 83 § 1 k.c. należało uznać za nieważną. Mając na uwadze okoliczności w jakich doszło do zawarcia przedmiotowej umowy, oraz fakt że odwołujący się nie wykazał, aby na jej podstawie była wykonywana praca, uprawniają zdaniem do twierdzenia, że strony umowy zlecenia zawarły ją jedynie celem zagwarantowania możliwości skorzystania ze świadczenia postojowego na podstawie cytowanej ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Działania stron umowy poprzez stworzenie odpowiedniej dokumentacji wyłącznie pozorowały wykonywanie umowy. Te pozorowane, wykonywane bez nakładu pracy i kosztów, czynności nie stanowiły podstawy do zastosowania wobec wnioskodawcy przywileju z tytułu ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Przepis art. 83 k.c. charakteryzuje czynność prawną pozorną przez wskazanie trzech jej elementów, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę w każdym wypadku nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli, albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych, albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli.

I tak było w przypadku odwołującego się płatnika składek i zainteresowanego. Strony nie miały zamiaru zawierania rzeczywistej umowy zlecenia, z której zainteresowany miałby otrzymywać określone wynagrodzenie, zaś płatnik składek korzystać z jego pracy, a jedynie zamierzały zawrzeć umowę umożliwiającą skorzystanie ze świadczenia postojowego. W tym stanie rzeczy, skoro strony nie zamierzały osiągnąć skutków, wynikających z umowy, a jedynym celem było umożliwienie skorzystania z tytułu do ubezpieczeń, to umowa taka z mocy art. 83 k.c. jest nieważna. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy, nie mogło stanowić podstawy do objęcia wnioskodawcy obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi z tego tytułu.

Przedstawione wyżej rozważania jednoznacznie wskazują, że sporna umowa zlecenia, jest nieważna z uwagi na jej pozorność (art. 83 § 1 k.c.). W konsekwencji organ rentowy w skarżonej decyzji prawidłowo uznał, że B. G., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek K. L. Biuro (...), (...), od dnia 13 marca 2020 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu. Pozorna umowa nie wywołuje żadnych skutków prawnych, także w prawie ubezpieczeń społecznych. Nie mogła więc stanowić uprawnionego tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie, o czym orzekł w punkcie 1 sentencji wyroku.

Sędzia

Z: odpis doręczyć podmiotowi składającemu wniosek o uzasadnienie.

Sędzia.